

Naispuolueen menetetty tilaisuus

ANNA BJÖRK

Kun Pohjois-Irlannissa otettiin merkittäviä askeleita kohti väkivallattomampaa ja parlamentaarisesti toimivampaa politiikkaa 1990-luvun puolivälissä, tarjoutui politiikkaan mukaan haluaville tilaisuus tarttua sen hetkiseen muutoshalukkuuteen ja optimismiin. Tämä kirjoitus keskittyy feministiseen Northern Ireland Women's Coalition -puolueeseen (tästä eteenpäin: NIWC), joka onnistui käyttämään poliittista tilannetta hyväkseen ja saamaan kaksi edustajaansa valituksi parlamenttiin vuoden 1998 vaaleissa. Tämä tilannelukutaito ei lopulta riittänyt seuraavia vaaleja pidemmälle ja vuonna 2006 puolue hajosi lopullisesti. Lyhyestä elinkaarestaan huolimatta se kuitenkin onnistui jättämään jälkensä historiankirjoihin osallistumalla niin rauhansopimuksen neuvotteluihin kuin ensimmäiseen sen jälkeiseen parlamenttiin.

Itse sopimus (Belfastin sopimus, Pitkäperjantain sopimus 1998) on osoittautunut maamerkiksi tärkeälle rauhanprosessille, mutta ongelmatonta sen toimeenpano ei tietenkään ole ollut. Viime aikojen väkivaltaiset iskut ja kiristynyt tilanne ovat osoittaneet, ettei juhlistettu sopimus ollut yksiselitteinen alueen pelastaja. Tästä huolimatta ero menneeseen on suuri, eikä vähiten sen vuoksi, että kahden suurimman radikaalipuolueen edustajat jakavat lainsäädäntövallan paikallisessa parlamentissa sen sijaan, että kieltäytyisivät astumasta samaan huoneeseen keskenään, kuten vielä 1990-luvun alkuvuosiina oli tapana.

Tarkoituksenani ei ole kirjoittaa NIWC:n lyhyttä historiaa, vaan tarkastella erityisesti sen alkuvaiheen

retoriikkaa ajan elementtien näkökulmasta. Naisedustajien lukumäärä on ollut Pohjois-Irlannin parlamentissa alhainen ja naisjärjestöjen poliittinen osallistuminen on ollut perinteisesti voimakkaampaa paikallisesti aktiivisissa järjestöissä kuin ”virallisella” puoluepoliittisella alueella (vrt. esim. McWilliams 1995; Miller ym. 1999; Porter 1998; Sales 1997). Pohjois-Irlannin suurimmat puolueet tulevat kummaltakin puolelta perinteistä jakoa eli protestanttista ja katolisesta perinteestä.

Tärkeimmät puolueet viime vuosikymmenten ajalta ovat edelleen unionistiset Ulster Unionist Party (UUP) ja Democratic Unionist Party (DUP) sekä nationalistiselta puolelta Social Democratic and Labour Party (SDLP) ja Sinn Féin. Viidentenä mainittakoon periaatteessa ääniä sekä unionisti- että nationalistipuolilta houkutteleva Alliance Party of Northern Ireland (APNI). Perimmäinen kiista on Irlannin saaren vuonna 1921 toimeenpannusta jakamisesta, jossa Ulsterin yhdeksästä maakunnasta kuusi irrotettiin omaksi Pohjois-Irlannin nimellä kulkeväksi osakseen. Alueelle perustettiin oma paikallinen parlamenttinsa lainsäädäntöoikeuksineen.

Keskeisenä retorisenä siirtona NIWC:lla oli politisoida ”naiset” poliittisena ryhmänä. Puolueen puheissa tätä kautta konstruointiin poliittisesti relevantti ryhmä, joka oli vihdoinkin nostettava marginaalista osaksi varsinaista päätöksentekoprosessia. Tämän kategorian avulla NIWC määritteli myös positionsa suhteessa perustuslakikiistaan koskien saaren jakoa, joka oli vuosikymmeniä keskeinen puoluekenttää

määrittävä tekijä pohjoisirlantilaisessa politiikassa. Tärkeäksi apuvälineeksi puolueen retoriikan kannalta nousi *female experience* -figuuri, jonka käyttöä osana naiskategorian politisointia käsittelen tässä esityksessä.

Edellä mainittujen elementtien käytössä oli näemykseni mukaan kyse siitä, miten puolueen imago nimenomaan ”vanhan” puoluepolitiikan ulkopuolelta esiin marssivana ryhmänä rakennettiin harkitulla menneisyyden rakentamisella ja toisaalta poliittisen uudelleen määrittelyllä. Tämän esityksen tarkoitus on siis tehdä huomioita siitä, miten mennyt ja tuleva tulkitaan uudelleen siten, että sen kautta voidaan oikeuttaa tietty toiminta tietyssä poliittisessa tilanteessa. Tämän tapauksen erityinen piirre on, että poliittinen järjestelmä on jo sinänsä voimakkaasti haastettuna. Siispä voittajaksi tilanteessa nousee se, joka pystyy määrittelemään itselleen uskottavasti roolin muuttuvassa tilassa.

Käsitteellisenä huomiona mainittakoon, että käytän tässä seuraavaa jaottelua alueen ryhmittymistä: Unionismi viittaa pääosin protestanttisen kirkon kannattajista muodostuvaan liikkeeseen, joka kannattaa Pohjois-Irlannin aseman säilymistä Englannin hallinnon alaisena. Lojalismi on liikkeen radikaalimpi versio. Nationalismin kannattajat ovat pääosin katolisen kirkon jäseniä, jotka ajavat alueen liittämistä osaksi Irlannin tasavaltaa. Tasavaltalaisuus on puolestaan poliittista osallistumista kovempia keinoja tässä taistelussa puolustava liike.

Ajan näkökulmasta ja naispuolueen alkuvaiheista

Käytän tässä ajan näkökulman pohjana polityn käsitettä, jonka puolestaan ymmärrän osana Kari Palosen muotoilemaa *polit*-sanastoa (ks. tarkemmin Palonen 2003). Polity viittaa tässä nimenomaan erilaisista ajallisista kerrostumista koostuvana muodostelmana. Yhteisössä valtaosuuksista taistelevat siis yhtäältä jo politisoidut, vakiintuneet elementit ja toisaalta uudet, näitä haastavat tulokkaat (mt., 179). Polity retorisenä konstellaationa on erityisesti kielellinen ”järjestelmä”. Se saa spesifin muotonsa, kun siinä eniten valtaosuuksia hallussaan pitävät toimijat tuovat omat kielensä ja käsitteensä areenalle ja samalla ottavat vaikutteita muilta. Osallistuakseen peliin on näiden osallistujien ”puhuttava samaa kieltä” riittävässä määrin, jotta debatti olisi mahdollista.

Polityn valta-asetelmat määrittelevät normit, jotka muodostavat kehyksen politikoinnille ja joita vasten poliittisia tekoja arvioidaan.

Keskityn tässä esityksessä siihen, miten polityn valtaosuuksien suhteita yritetään muuttaa retoriikan ja käsitteiden avulla politisoimalla uusia elementtejä, jotka vakiintuneen aseman saavuttaessaan vaikuttaisivat totuttuun valtatasapainoon. Uusi puolue tarvitsee itselleen identiteetin ja imagon, joiden avulla se perustelee olemassa olonsa ja sijoittumisensa polityn sisäiseen poliittiseen kenttään ja sen jatkumoon. Puolueen imagon on oltava yhtä aikaa tunnistettava ja tuore, siis toimittava osaksi jo olemassa olevan diskurssin säännöillä, ja samanaikaisesti sen on tarjottava jokin todellinen vaihtoehto jo asemansa vakiinnuttaneisiin toimijoihin nähden. Esimerkiksi Pohjois-Irlannin tapauksessa tämä 1990-luvulla tarkoitti, että puolueen olisi otettava kantaa alueen lähihistorian tapahtumiin – näiden sovittelustahan koko rauhanprosessissa oli kysymys – ja toisaalta oltava uskottava osa meneillään olevaa kehitystä kohti väkivallattomampaa lähitulevaisuutta.

NIWC:n puheissa ja vaalimateriaalissa toistui usein viittaus puolueen ”syntyhistoriaan”, eli siihen miten puolue oli perustettu lobbaamaan Iso-Britannian hallituksen päätöstä vastaan järjestää vaalit, joiden kymmenen eniten ääniä saaneet puolueet voisivat lähettää edustajansa rauhanneuvotteluihin. Todellisuudessa brittihallitus julkaisikin listan puolueista, jotka saisivat vaaleihin osallistua, mutta tämän päätöksen kohdattua tiukkaa vastarintaa, se päätti avata vaalit kaikille rekisteröityneille puolueille (Darby & MacGinty 2000, 72). NIWC:n edustajien puheissa suuri osa kunniaista päätöksen muuttamisesta kuului sille. Brittihallituksen esitys ottaa kymmenen puolueen edustajat mukaan neuvotteluihin oli ilmeisesti alun perin suunniteltu mahdollistamaan myös sellaisten pienempien unionistipuolueiden mukaantulon, joilla olisi yhteyksiä radikaaliin lojalistisiipeen (Mitchell 1999). Nyt vaalien avaaminen kaikille mukaan haluaville puolueille kuitenkin toimi myös lähtölaukauksena NIWC:lle, joka onnistui kampanjoimaan itselleen kaksi edustajaa neuvotteluihin.

Parlamentti oli perustettu maakuntaan saaren jaon yhteydessä, mutta oli päätyntä pääasiassa enemmistön asioiden ajajaksi, jolloin vähemmistö oli jäänyt vaille tehokasta ja näkyvää edustusta. Kun uutta perustuslakia (vuoden 1998 Belfastin sopimus

korvasi aiemman asetuksen) neuvoteltiin, yksi vaa-teista oli tehdä parlamentista poliittisen edustuksen kannalta kattavampi. Vuosien kuluessa vähemmistö oli suhtautunut paikalliseen lainsäädäntöelimeen varoen ja ennakkoluuloisesti, minkä vuoksi raken-teellisia muutoksia oli tehtävä, jotta parlamentti voisi olla uskottava poliittisen prosessin väline laa-jemman kansanosan silmissä.

Kun NIWC perustettiin 1996 puoluepoliittinen kenttä ja parlamentin luonne oli jo valmiiksi haas-tettuna ja muutospaineiden kohteena. Ennen neu-votteluiden alkamista viisi suurinta puoluetta hallit-sivat Pohjois-Irlannin puoluepoliittista kenttää, eikä pienemmällä puolueilla käytännössä ollut sijaa pai-kallishallinnossa.

NIWC ei ollut ensimmäinen puolue, joka yritti saada jäseniä sekä nationalistien että unionistien puolelta. Se ei myöskään ollut ainoa puolue, joka tältä pohjalta yritti saada edustajansa mukaan neu-votteluihin, vaan myös Pohjois-Irlannin vihreät oli-vat mukana vaaleissa, joskin se keräsi niissä liian pienet kannatusluvut. 1970 perustettu APNI on yrit-tänyt houkuttaa äänestäjiä eri yhteisöistä ja sanoi haluavansa tehdä politiikkaa yli tiukkojen uskonnol-listen rajojen. Yhtenä sen päätehtävistä kuitenkin 1970-luvulta olevassa lausunnossa mainittiin tuki olemassa olevalle siteelle Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin välillä (Cushnahan 1979, teoksessa Mitchell 2000; 94–95). NIWC:n feministisen agendan lisäksi juuri tämä erottaa sen APNI:sta: edellinen kieltäytyi ottamasta kysymykseen saaren jaosta minkäänlaista kantaa.

”Naiset” kategoriana

”Naisten” politisointi poliittisena kategoriana antoi NIWC:lle mahdollisuuden esiintyä vanhojen val-tarakenteiden ulkopuolelta tulevana puolueena, jonka jäsenet ja politiikka eivät olleet vastuussa aiempiin umpikuijiin ja väkivaltaisiin iskuihin joh-taneessa joukossa. NIWC:n tarinaan liitettiin pu-heissa myös yleisemmin muiden puolueiden suh-tautuminen feministiseen ryhmään ja tuotiin esiin se, miten muiden puolueiden edustajat eivät pitä-neet NIWC:n edustajia uskottavina poliitikkoina (esim. 1997).

Uuden puolueen ongelmista on myös kirjoittanut muistelmissaan kanadalainen senaattori George Mit-chell, joka johti sopimusneuvotteluita:

The women overcame a great deal of adversity. Early in the process they were not taken seriously in our talks and they were insulted in the Forum. I would not permit such conduct in the negotia-tions, but it took many months for their courage and commitment to earn the attention and re-spect of the other parties. In the final stages of the negotiations they were serious, important partici-pants, and were treated as such (1999, 44).

Puolueen väitteen mukaan sen jäsenet olivat nii-tä, jotka olivat aiemmin vaiennettu ja joiden olemas-saolo oli ainoastaan määritelty suhteessa konfliktiin: naisten kohtalo oli ollut kantaa väkivallan seurauk-set vaimoina, äiteinä ja sisarina ilman, että heidän panostaan olisi arvostettu puoluepolitiikassa. He olivat siis eläneet konfliktin ehdoilla vailla ääntä it-seään koskevassa päätöksenteossa (esim. puheet 1997, 1999b). Puolue kytki identiteettinsä paikallisiin nais-järjestöihin ja toisaalta meneillään olleen rauhan-prosessin tarjonneeseen mahdollisuuteen:

The emergence of the Women’s Coalition was dependant on a range of factors converging at a particular time in history, thus making it somew-hat similar to the emergence of the women’s mo-vement some thirty years before. First, there was a pre-existing network or infrastructure within the base of the movement. The other factors pre-sent were the susceptibility of the network to new ideas and an international diffusion of ideas. The fourth, and probably most crucial factor, was the situation of crisis that actually triggered off the Coalition’s formation (1999b).

NIWC:n puheenjohtaja, Monica McWilliams, korosti puheissaan ja esimerkiksi artikkelissaan vuo-delta 1995 sitä, miten naiset olivat toimineet poliit-tisesti ruohonjuuritasolla yli yhteisörajojen etsiäk-seen ratkaisuja jokapäiväisiin ongelmiin, kuten lastenhoitoon. Puolueen retoriikan ulkopuolella myös Elisabeth Porter (1998) on tuonut esiin sen, kuinka ruohonjuuritasolla toimiminen on vahvis-tanut paikallisten, yhteisöihin sidoksissa olevien identiteettien muodostumista perinteisten nationa-lismi/unionismi/tasavaltalaisuus/lojalismi -yhteisö-jen sisällä. Samalla, kun yhteisöjen välinen yhteistyö käytännön asioiden tiimoilta on herättänyt keskus-telua esimerkiksi lastenhoidosta, asumisesta ja köy-hyydestä niin enemmistölle kuin vähemmistölle

tärkeinä sosiaalisina kysymyksinä, nämä aiheet ovat leimautuneet epäpoliittisiksi. Syynä tähän on, että poliittisella on Pohjois-Irlannissa tarkoitettu nimenomaan saaren jakoa koskevia, perustuslaillisia erimielisyyksiä, joilla politikointi on ollut näkyvää nimenomaan puoluepoliittisella tasolla (vrt. Little 2002).

On väitetty, että paikallisen toiminnan onnistuminen yli yhteisöllisten jakojen on vaatinut eräänlaista ”välttelyn politiikkaa” (politics of avoidance, Sales 1997), mikä merkitsee periaatteellisista – ”poliittisista” – kysymyksistä vaikenemista ja näiden käytännön asioiden nostamista poliittisen keskustelun ulkopuolelle. McWilliamsin mukaan kyse oli siitä, että ”women have managed to create safe, yet subversive, spaces where they can organize together around issues of concern which cross the sectarian divide all the while ”agreeing to disagree” on the more divisive ones” (1995, 32). Tätä näkökulmaa NIWC korosti myös retoriikassaan: tärkeintä oli keskittyä käytännön ongelmiin ja tähdätä kompromissiin siinä, missä se mahdollista oli, ja jättää syrjään keskustelu siitä, mikä alueen perustuslaillinen asema Iso-Britanniaan nähden tulevaisuudessa olisi.

”Female experience”

”Female experience” on käsite, jota NIWC viljeli laajalti puheissaan. Sen keskeisenä sanomana oli naisten välinen yhteistyö, jota oli vuosien saatossa ollut tehtävä yli tiukkojen yhteisöllisten rajojen, jotta jokapäiväisiä käytännön ongelmia olisi ollut mahdollista ratkaista. Tähän liittyi NIWC:n retoriikan mukaan kahdenlaista tietoa, ensiksikin kokemuksesta tietoa siitä, miten kompromisseja toisilleen vihamielisten osapuolien välillä oli mahdollista tehdä kaikkien edun niin sanellessa, ja toisaalta ensikäden tietoa käytännön ongelmista, kuten huonosta infrastruktuurista, terveydenhuollosta, koulutuksesta tai työttömyydestä. Myös NIWC:n edustajien puheissa tuotiin esiin kokemuksen käsite osana feminististä teoriaperinnettä (ks. esim. Hughes 2002):

To build these alliances, Coalition members like myself have engaged in what Italian feminists have referred to as a process of ‘rooting’ and ‘shifting’---. The idea is that each woman brings with her the rooting in her own membership and identity, but at the same time tries to shift in order to

put herself in a situation of exchange with women who have a different situation and identity. They call it ‘transversalism’ to differentiate it from ‘universalism’, which by assuming a homogeneous point of departure ends up being exclusive instead of inclusive (1997, 1999b).

Puolueen mukaan periaatteellinen politiikka saaren jakoa koskevan kiistan suhteen oli vienyt huomion siltä, minkä pitäisi todellisuudessa olla poliittisten päätösten keskiössä, eli ihmisten jokapäiväiseltä elämältä. Naisista löytyisi kuitenkin tarvittavaa kykyä dialogiin, ja tämän dialogin vaatima ymmärrys perustui naisten kokemukseen alistettuina osapuolina:

For women who have suffered through lack of self-confidence in a life-time of feeling inferior, subordinate and oppressed, to be involved in the naming, claiming and making of feminist politics is extremely liberating. But knowledge and wisdom are also the key ingredients in this process. There are many knowledgeable negotiators but there are few wise ones. Knowledge without wisdom may be adequate for the powerful but wisdom is essential to the survival of the subordinate (1997).

NIWC siis korosti yksilön henkilökohtaista kokemusta erityisen tiedon tuottajana. Näiden yksilöllisten kokemusten todistusvoima oli kuitenkin siinä, miten ne voitiin leimata erityisesti naiseuteen liittyviksi ja näin siis naisille kategoriana poliittista kompetenssia määrittäviksi. Tällä tavoin puolue myös yritti avata poliittisen ja politiikan käsitettä myös yksityisen suuntaan, pois pelkästä puoluepolitiikasta. Kokemuksen käsitteen kautta NIWC myös rakensi kuvaa kahden kerroksen politysta nimenomaan siten, että vallassa olleet puolueet olivat unohtaneet yhteisöjen todellisuuden. Jotta varsinaista muutosta voitaisiin alueella saada aikaan, oli keskityttävä nimenomaan sosiaaliin ongelmiin vanhan perustuslakikysymyksen sijaan sekä sitouduttava yhteisöjen integraatioon erottelun politiikan sijaan. Puolue esitti itsensä ”terveen järjen” ja pragmatismien puolueena, jonka tärkeimpänä tehtävänä oli pitää yllä keskustelua ja dialogia juuri näiden erityisten, kokemuksellisten taitojensa avulla.

Politisoidulla ”naiset” kollektiivina ja nojaamalla kokemukseen sen keskeisenä yhteisenä nimittäjä

NIWC paitsi legitimoi omaa positiotaan suhteessa muihin myös konstruoi vaihtoehtoista yhteisöä yli perinteisten rajojen. Puheissaan se korosti erilaisten valtarakenteiden olemassaoloa, jolla voitiin kääntää fokusta pois perinteisestä enemmistö-vähemmistö-jaottelusta. Toisaalta tavoitteena lienee ollut myös haastaa perinteiset narratiivit saaren lähihistoriasta, jotka tietenkin saivat erilliset muotonsa riippuen siitä, kerrottiinko niitä nationalistisesta vai unionistisesta perinteestä käsin. NIWC:n vaihtoehto näille historioille oli tuottaa uusi ryhmä, joka ylittää yhteisörajat ja joilla myös on omanlainen ”historiansa”. Tässä historiassa roolit vain määriteltiin äitiyden, sisaruuden tai lapseuden kautta sen sijaan että pääasia olisi ollut poliittinen identiteetti tai uskonnollinen vakaumus.

Belfastin sopimus ”uutena perustuslakikysymyksenä”

NIWC teki uudesta rauhansopimuksesta tärkeän viittauskohteen saadessaan edustajiaan parlamenttiin. Sopimuksesta oli Pohjois-Irlannissa äänestetty, ja se oli saanut yli 70 prosentin puollon äänestäneiden keskuudessa (on tosin mainittava, että unionistipuolella vastustusta oli huomattava määrä, kun taas nationalistien leirissä kannatus oli laajempaa). NIWC käytti tätä vedotessaan parlamenttitovereihinsa sopimuksen nimissä, sen toimeenpanon puolesta, koska se oli pohjoisirlantilaisten tahto (”mediating the will of the people”). Vuoden 1998 sopimuksesta tuli tavallaan puolueen ainoa perustuslaillinen kannotto.

Stormont, kuten paikallista lainsäädäntöelintä kutsutaan, on toki vain paikallinen parlamentti vaila suvereniteettia, mutta Pohjois-Irlannissa sen symbolinen merkitys on silti huomattava. Välittömästi saaren jaon jälkeen vaalitapa oli suhteellinen, ja tarkoituksena oli tehdä parlamentista myös vähemmistön edustuksen mahdollistava. Käytännössä kuitenkin, erityisesti vaalittavan muututtua enemmistövaaliksi, vähemmistö jäi ja jättäytyi poliittisen päätöksenteon ulkopuolelle aina Stormontin valtaoikeuksien pidättämiseen ja toiminnan keskeyttämiseen saakka vuonna 1972. Perustuslakikysymys saaren jaosta jäi keskeiseksi puoluepoliittista kenttää määrittäväksi kysymykseksi, mikä johti siihen, että puolueet kilpailivat – ja kilpailevat edelleen – äänistä lähinnä omien yhteisöjensä sisällä.

Belfastin sopimus oli tietenkin reaktiivinen suhteessa alueen lyhyehköön historiaan ja sen kuluessa tehtyihin virheisiin. Paitsi että sopimuksessa tiivistetään yhteistyötä Irlannin tasavallan ja pohjoisen välillä, erityisiä mekanismeja on kirjattu sopimukseen edustuksellisuuden takaamiseksi. Yhtenä mainittakoon käytäntö, jonka mukaan edustajat ilmoittavat lähimmäkseen kokemansa identiteetin istunnon alkaessa (käytäntö on nimeltään ”designation of identity”). Vaihtoehtoina ovat ”unionisti”, ”nationalisti” tai ”muu”. Kun äänestetään asiasta, joka ennalta sovitun kaavan mukaisesti vaatii kattavan hyväksynnän eri traditioilta, lasketaan äänet siten, että tuo ehto toteutuu. Edustajat saavat vaihtaa ilmoittamaansa identiteettiä, jos niin haluavat, mutta käytännössä tietenkin lähinnä keskittien puolueet käyttävät tätä vaikuttaakseen äänestystuloksiin. Käytäntö aiheutti myös vastalauseita parlamentin alkutaipaleella, esimerkiksi Ian Paisley Jr:lta, joka halusi tietää, ovatko NIWC:n edustajat ”... unionist, nationalist or other, or just rescuers of whatever party is in trouble” (täysistunto 14.10. 2002).

Kun polity ymmärretään konstellaatioksi, jolla on erityinen ajallinen ja paikallinen muotonsa, voidaan nähdä, kuinka tässä tapauksessa ne olemassa olevat elementit, jotka olivat hallinneet poliittista keskustelua pitkään, joutuivat tekemään tilaa uusille elementeille ja kuinka nämä puolestaan haastoivat pitkään vallalla olleen diskurssin. Käytännössä tämä merkitsee, että politisoimalla naiset yhtenäisenä retorisenä kategoriana NIWC onnistui avaamaan uutta pelitilaa politiikan areenalla ja laajentamaan myös itse foorumin luonnetta lähemmäksi paikallisia organisaatioita. Koska ensimmäiset sopimuksen jälkeiset parlamenttivaalit järjestettiin heti 1998, NIWC:n piti muuttua nopeasti perustetusta, järjestöpohjaisesta ryhmittymästä vakavasti otettavaksi poliittiseksi puolueeksi. Tämä merkitsi sitä, että sen oli esiinnyttävä uuden puolueen tapaan ”systeemin” ulkopuolelta tulevana uudistajana, mitä helpotti edellä mainittu sopimus ja siihen kirjoitetut institutionaaliset uudistukset.

Lainsäädäntö ja erityisesti perustuslaki sisältää perinteen ja muutoksen elementit samanaikaisesti (Ks. Priban 2007), mikä merkitsee sitä, että perustuslaista neuvoteltaessa on mukana aina kiista myös normeista, niiden rajoista ja muutostarpeesta. Belfastin sopimusta voi pitää uutena perustuslakina paitsi siitä hyvästä syystä, että se todella korvasi vuoden 1920 Government of Ireland Actin, myös siksi,

että siinä puututaan olennaisesti alueen hallinnolliseen asemaan osana Iso-Britanniaa. Sopimuksessa Pohjois-Irlannin asema tehdään ehdolliseksi enemmistön tahdosta. Pohjois-Irlanti voitaisiin periaatteessa liittää osaksi Irlantia, jos alueen huomattava enemmistö niin päättäisi. Samalla Irlannin Tasavalta kirjoitti oman perustuslakinsa uudelleen siltä osin, että se luopui periaatteellisesta vaateesta Pohjois-Irlantiin.

Belfastin sopimuksen puolustamisesta tuli tärkeä osa NIWC:n retoriikkaa. Vetoamalla siihen se legitimoitui, paitsi positiotaan yksittäisissä asiakysymyksissä, myös imagoaan puolueena. Siinä, missä myös useimmat vanhemmista puolueista esiintyivät sopimuksen puolustajina, naiskoalition ei tarvinnut legitimoitua politiikassaan tapahtuneita mahdollisia linjanmuutoksia tai vältellä osuuttaan lähistorian tapahtumiin. Puolueen puheissa menneisyys määrittäytyy nimenomaan edellisten vuosikymmenten väkivallan kautta, eikä se keskustele saaren jaon jälkeisistä ajanjaksoista, joiden aikana hallintojärjestelmän epäkohtien syveneminen sai alkunsa.

Menneeseen NIWC:n puheissa viitattiin usein vain kärsimyksen käsitteen kautta keskittymällä vain siihen, miten pohjoisirlantilaiset uskontoon tai politiikkaan katsomatta olivat joutuneet kokemaan uhat ja menetykset arkielämässään. Puoluepolitiikan ulkopuolella olleista ihmisistä tehtiin näin uhreja, joiden kärsimyksestä voitiin ainoastaan syyttää huonoa politiikkaa ja hallintoa, ei niinkään yksittäisiä kansalaisia. NIWC käytti useissa puheissaan *reconciliation*-käsitettä suhteessa poliittiseen tilanteeseen sekä sopimuksen suomiin mahdollisuuksiin: tärkeä osa rauhanprosessin jälkeistä yhteiskunnan rakentamista olisi antaa ihmisille tilaisuus ja tila tuoda esiin omia kokemuksiaan konfliktista. Näiden kokemusten tarkoituksena oli antaa eri osapuolille mahdollisuutta kuulluksi taustoistaan ja lähtökohdistaan huolimatta ja näyttää, miten väkivalta oli vaikuttanut eri yhteisöiden arkeen.

Lopuksi

Uuden Stormontin ensimmäiset debaetit vuonna 1998 koskivat käyttöön otettavia käytäntöjä lähtien mm. siitä, saisivatko Sinn Féinin edustajat käyttää toivomalla tavallaan iirin kieltä tai miten edustajan tulee puhutella kollegoitaan. Nämä debaetit käytiin ennen kuin Pohjois-Irlannille myönnetty valtaoikeudet oli

virallisesti siirretty Stormontin päätösvalan alaisuuteen. NIWC:n valituilla edustajilla, McWilliamsilla tai Jane Morricella ei kummallakaan ollut kokemusta parlamentista aiemmilta vuosilta. He vaativat toistuvasti muilta edustajilta kykyä tehdä kompromisseja, jotta sopimuksen vaatimat kohdat saataisiin pantua täytäntöön, ja korostivat edustajien tehtävän olevan ”to govern and lead” (esim. täysistunto 15.9.1998).

NIWC ei ollut yksin tukemassa sopimusta, vaan suurista puolueista kaikki DUP:a lukuun ottamatta kannattivat sitä uuden parlamentin perustana. Erona naispuolueen ja muiden välillä tässä suhteessa oli toki se, miten valtapuolueet käsittivät sopimuksen luonteen. Nationalistipuolella se nähtiin välietappina kohti Irlannin yhtenäisyyttä, kun taas unionistiliikkeessä sen nähtiin vahvistavan alueen perustalaillisen aseman osana Iso-Britanniaa. NIWC:n parlamentissa esitetyissä puheenvuoroissa luotiin suora yhteys parlamentin toiminnan ja ”kansan tahdon” välille:

It is time that we gave the people of Northern Ireland some encouragement by doing what they said they wanted us to do in the referendum. The process has become stagnant. We are in a vacuum, and every time that happens it is the most vulnerable time in our society. The people who live at the interfaces of our communities face the outcome of that vacuum. Day by day, they are terrified that we will not reach a decision that will eventually bring peace to Northern Ireland. We have that responsibility, and it is time that we implemented the agreement and moved to this next phase (professori McWilliams, täysistunto 14.9.1998).

NIWC:n politiikka lähti siitä, että sen oli saatava edustajia mukaan institutionaaliseen päätöksentekoon nimenomaan siksi, että nämä instituutiot kaipasivat muutoksia. Sen mukaan myös naispuolisten edustajien lukumäärän lisääntymisellä olisi suoraan vaikutusta siihen, mitä agendalle nousisi. Tässä mielessä se toteutti kahta piirrettä, jotka Youngin mukaan ovat leimallisia liberaaleille feministipuolueille: valtion käsittäminen liittolaiseksi sekä yhtäläisyysmerkkien vetäminen käsitteiden ”nainen” ja ”feministi” välille (Young 2000, 4). Vastaava esimerkki löytyi Islannista, jossa vuonna 1987 perustetulla naispuolueella oli kuitenkin myös ympäristöpoliit-

tinen agenda ja joka onnistui saamaan edustajiaan valittua myös uudelleen parlamenttiin (Siaroff 2000, 296).

Sopimukseen nojaamisesta tuli lopulta NIWC:lle taakka yhtä lailla kuin se oli aluksi etu. Belfastin sopimus oli neuvoteltu tilanteessa, jossa muutoksia oli saatava aikaan mutta jossa päätöksiä tulevaisuudesta ei vielä voitu tehdä. Se oli siirtymävaiheen sopimus, oli tuo vaihe sitten siirtymää mihin suuntaan tahansa; se ei tarjonnut kuin apuvälineitä esimerkiksi turvallisuuden parantamiseksi, konkreettisia tekoja poliisivoimien uudistamiseksi ja aseistariisunnan aloittamiseksi. Toimeenpanon törmätessä ongelmiin NIWC ei onnistunut ”keksimään itseään uudelleen” siinä määrin, että olisi saanut jatkoaikaa äänestäjiltä; vaikeuksien alettua sopimuksen uutuu-denviehätys ja yleinen usko sen potentiaaliin (siinä määrin kuin sitä oli ollut) katosivat.

Pohjois-Irlannin parlamentti menetti jälleen ker-ran toimintakykynsä 2002, minkä jälkeen suurimmat vaalivoittajat vuoden 2003 vaaleissa olivat Sinn Féin ja DUP, kilpailijoitaan radikaalimmat vaihtoehdot molemmista traditioista. Edustajat palasivat lopulta Stromontiin 2007, jonka jälkeen parlamentti on jäl-leen ollut toiminnassa. NIWC kärsi taloudellisista ongelmista, jotka pahenivat, kun pääministeri Tony Blair päätti lykätä vaaleja keväällä 2003 pidentäen näin kampanja-aikaa. Vain kolme vuotta myöhem-min puolue hajosi lopullisesti.

LÄHTEET

Parlamenttidebatit

http://www.niassembly.gov.uk/record/hansard_archive.htm

Puheet

1997: The Northern Ireland Women’s Coalition: the power of women. Monica McWilliams, the Women’s Studies Summer School, Trinity University, Dublin, 26.7.1997.

1999a: Between fear and hope: the process of reconciliation in a divided society. Monica McWilliams for Lesley College, 24.5.1999.

1999b: The role of women in Northern Ireland politics. Monica McWilliams to the National Library of Ireland Society, 3.6.1999.

1999c: Conference Speech –NIWC annual conference. Monica McWilliams, 20.11.1999.

2000: Between Fear and Hope: Women’s political role in the Northern Ireland Peace Process, delivered by Monica McWilliams in ACIS conference, Limerick, 1.7.20003.

Kirjallisuus

Darby, John & MacGinty, Roger. 2000. Northern Ireland: Long, cold peace. Teoksessa Darby, John & MacGinty, Roger (eds), *Management of peace processes*. Lontoo: Palgrave.

Hughes, Christina. 2002. *Key concepts in feminist theory and research*. Lontoo: Sage.

Little, Adrian. 2002. Feminism and the politics of difference in Northern Ireland. *Journal of Political Ideologies* 7:2, 163–177.

McWilliams, Monica. 1995. Struggling for peace and justice: Reflections on women’s activism in Northern Ireland. *Journal of Women’s History* 6:4/7:1, 13–39.

Miller, Robert L. & Wilford, Rick (eds). 1998. *Women, ethnicity and nationalism: the politics of transition*. Lontoo: Routledge.

Miller, Robert L., Wilford, Rick & Donoghue, Freda. 1999. Personal dynamics as political participation. *Political Research Quarterly* 52:2, 269–292.

Mitchell, George J. 1999. *Making peace*. New York: Knopf.

Mitchell, Thomas G. 2000. *Native vs. settler: Ethnic conflict in, Israel/Palestine, Northern Ireland & South Africa*. Westport, CT: Greenwood.

Palonen, Kari. 2003. Four times of politics: Policy, polity, politicking, and politicization. *Alternatives: Global, local political* 28:2, 171–186.

Pribán, Jiri. 2007. *Legal symbolism: On law, time and European identity*. Hampshire & Burlington: Ashgate.

Porter, Elisabeth. 1998. Identity, location, plurality: Women, nationalism and Northern Ireland. Teoksessa Miller, Robert L. & Wilford, Rick (eds.), *Women, ethnicity and nationalism: The politics of transition*. Lontoo: Routledge.

Sales, Rosemary. 1997. *Women divided: Gender, religion and politics in Northern Ireland*. Lontoo: Routledge.

Siaroff, Alan. 2000. *Comparative European party systems: An analysis of parliamentary elections since 1945*. New York: Garland Science.

Young, Lisa. 2000. *Feminists and party politics*. Toronto & Vancouver: UBC Press.